

1943 рік Відновилися футбольні змагання на першість Тернопільської округи. Перше місце, а з ним і право на розіграш за вихід до так званого «Круга першунів» здобуло тернопільське «Поділля» (за сумою двох матчів переміг «Буревій» з Бучача – 3:1, 0:2). Проте скрутні умови воєнного часу не дали можливості зберегти оптимальний склад команди, чимало гравців вибуло через різні причини. Команда ослабла, внаслідок цього невдалим був виступ на міжокружній першості зі станіславською «Загравою» (3:1, 2:2). Серпень – Тернопіль. Під час німецької окупації до Тернополя прибула команда військово-повітряної частини «Люфтваффе», яка зіграла футбольний поєдинок зі збірною Тернополя. За радянських часів ту подію називали «матчем смерті». Завдяки голу на 88-й хвилині Данила Борецького, наші земляки святкували перемогу[3].

Підсумовуючи, висловимо думку, що хронологічні найважливіші події тернопільського футболу свідчать про насправду еволюційний шлях становлення цієї гри в нашому краї та присутність у досліджуваній нами період не однієї команди Тернопілля у змаганнях різного рангу.

Список літератури:

1.Р.В.Дмитрів.Футбол.Довідник.- Івано-Франківськ, Плай, 2006-352 с.

2.Боднар Я.Періодична преса Галичини про фізичне виховання учнівської молоді//Фізичне виховання в школію – 2000.-№3.- С.45-47

3.В.І.Попович.Зародження і перші кроки футболу на Тернопіллі, 2013, 312с.

Божик М. В., <https://0000-0001-6037-6032>
Левандовська Л. Ю., <https://0000-0002-1333-1226>
Трифонюк В. М.

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ

Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна
академія імені Тараса Шевченка

Анотація. Публікація присвячена проблемі диференціації фізичного виховання школярів. Проаналізовано науково-методичну літературу з даної проблематики та визначено терміни «диференціація» та «диференційований підхід».

Ключові слова: школярі, фізичне виховання, диференціація, диференційований підхід.

Annotation. . The publication is devoted to the problem of differentiation of physical education of schoolchildren. The scientific and methodological literature on this issue is analyzed and the terms "differentiation" and "differentiated approach" are defined.

Key words: schoolchildren, physical education, differentiation, differentiated approach.

Актуальність теми дослідження. Проблема диференціації, як одна з ймовірних основ програмування змісту фізичного виховання почала широко вивчатися ще з середини 60-х років минулого століття і до сьогодні їй присвячено значну кількість робіт (Глазирін І. Д., 1999, 2003; Аксьонова О. П., 2005; Кравчук Я., 2010; Корягин В. М., 2012; Рябченко В. Г., 2012; Арефьев В. Г., 2015).

Одне з головних питань, яке сьогодні розробляється загальною і спеціальною педагогікою – це можливість індивідуального підходу до учнів через диференційоване навчання. На жаль, для вчителя фізичної культури існує лише середня статистична дитина. Процеси формування розвитку і удосконалення фізичних якостей належним чином не вивчені, а що найбільш важливо, не диференційовані.

Водночас, станом на сьогодні, проблема диференційованого фізичного виховання ще перебуває в стадії становлення, щоби дати змогу кожному учневі займатися в оптимальному режимі та забезпечувати найкращий оздоровчий ефект. У першу чергу це стосується диференціації параметрів розвивальних фізичних навантажень, підходів та прийомів, які можна було б широко використовувати в закладах загальної середньої освіти.

Мета дослідження – проаналізувати науково-методичну літературу з проблем диференціації фізичного виховання школярів.

Результати досліджень. На даний час, терміни "диференціація" та "індивідуалізація" ще остаточно не визначені й у сучасній науковій літературі тлумачаться по-різному.

На думку Кравчука Я. І. [3], диференційований підхід до навчання передбачає підбір оптимальних засобів, методів і

форм навчання відповідно до типових особливостей учнів. Автор зауважив, що у педагогічній теорії та практиці виділяють внутрішню й зовнішню диференціації. Внутрішня диференціація передбачає таку організацію навчально-виховного процесу, за якою врахування вікових й індивідуальних особливостей учнів реалізується в умовах класно-урочної системи, тобто це різне навчання в досить великій групі учнів, яка дібрана за випадковими ознаками. Така диференціація пропонує варіативність темпу вивчення матеріалу, розподіл навчальних завдань, вибір різних видів діяльності, визначення характеру й міри дозування під час допомоги зі сторони вчителя.

Інші науковці диференційований підхід тлумачать як своєрідний профілактичний засіб, який попереджує відставання в навчанні. У цих роботах пропонується враховувати фактор або комплекс факторів, які визначають неуспішність (проблеми в знаннях, дефекти в мисленні й у навичках навчальної роботи, негативне ставлення до навчання, знижена працездатність тощо). Окремі вчені вказують на виховні можливості диференційованого навчання.

Зокрема, досліджено, що з допомогою такого навчання можна формувати моральні взаємовідносини, адекватну самооцінку, інтерес до професії. Останнім часом з'явилася ще одна група фахівців, які трактують диференційований підхід як механізм формування високоінтелектуальних людей (Потапчук А. А., 2001; Donnelly J. E., Lambourne K., 2011).

Реалізація диференційованого підходу до навчання передбачає поділ учнів на декілька рухливих груп. Найскладнішою в цьому сенсі стає проблема вибору критеріїв диференціації.

Аналізуючи це питання, необхідно зазначити, що в сучасній педагогічній науці виділяють досить багато різних критеріїв диференціації навчання.

На думку багатьох авторів, в основі диференціації навчання має бути не здатність до навчання, а його реальні результати. Особливо багато прихильників такого підходу у фізичному вихованні [1, 2, 3, 4].

У науково-методичній літературі пропонуються й інші критерії диференційованого підходу, а саме: мотиви навчання, розвиток волевих зусиль, уваги, властивостей нервової системи, рівень пізнавальної активності, розвиток професійних умінь й ін. Крім цього, інколи проводять диференціацію завдань за їх формою і змістом, за дидактичними цілями та змістом (Свіріденко С., 2006; Шиян Б. М., 2006; Tikhonova N. V., 2014).

У процесі фізичного виховання, крім цих критеріїв диференційованого підходу, широко використовуються ще деякі, специфічні. Серед них потрібно відзначити типологічні особливості нервової системи, індивідуально-соматичні особливості дітей, частоту серцевих скорочень, частоту дихання, споживання кисню, тобто реакцію організму на фізичні навантаження, рухові вміння та навички, фізичні якості. Велика кількість авторів використовує диференційований підхід до навчання, поділяючи учнів на групи залежно від стану їхнього здоров'я або статевого дозрівання (Рябченко В. Г., 2012; Юрчишин Ю. В., 2014; Czaprowski D., 2014).

Автором Веселовою В. В. висвітлено ефективність впровадження розробленого програмного забезпечення фізкультурно-оздоровчих занять у школі, переважно силової та швидко-силової спрямованості, яке дозволило підвищити рівень фізичної підготовленості школярів, покращити функціональні показники, знизити пропуски занять [2].

Науковець Кротов Г. В. виявив особливості вікового формування основних рухових (фізичних) здібностей дівчаток початкової школи відповідно до їх соматичного типу конституції (соматотипу), що є підґрунтям для розробки диференційованого, з урахуванням соматотипу, фізичного виховання даного контингенту учнів. Визначено структуру рухових здібностей дівчаток 7-10 років у кожному віці, обумовлену соматотипологічними розбіжностями школярів. Виявлено вікові особливості сумарної та парної взаємодії показників соматотипу та показників рухових здібностей дівчаток, що дало можливість розробити диференційовані нормативи їх фізичної підготовленості. Удосконалено технологію визначення соматотипу дівчаток початкової школи варіантом кількісної оцінки компонентів маси тіла [4].

Так, Ареф'євим В. Г. обґрунтовано концепцію та модель диференціації змісту розвивально-оздоровчих занять з фізичної культури учнів основної школи, доведено, що завдання застосування фізичних вправ на уроці та в системі занять повинні визначати в першу чергу об'єкт впливу (морфофункціональні та психічні ознаки підлітка) і тільки в другу – вид впливу на нього – засоби та методи. Окрім цього, Ареф'євим В. Г. обґрунтовано найбільш валідний спосіб розподілу учнів-підлітків на гомогенні групи для занять фізичною культурою за показниками їх біологічного віку [1].

В основі диференціації навчання в більшості зарубіжних країн лежать розумові здібності, рівень пізнавальної активності. За кожним критерієм визначається рівень навчальних

можливостей учнів. Високий рівень навченості визначається в тих школярів, котрі в будь-якій ситуації навчального процесу демонструють високі знання раніше вивченого матеріалу, вільно ним користуються під час аналізу нового матеріалу для виділення суттєвих ознак, узагальнення, виведення нових понять, засвоєння нових знань. Ті учні, які не завжди володіють певним багажем дійових знань під час аналізу нового матеріалу, відчують труднощі, засвоюючи нові поняття, володіють середнім рівнем навченості. Низький рівень характеризує тих школярів, які, маючи обмежений багаж дійових знань, не можуть успішно аналізувати новий матеріал, визначати поняття, закономірності.

Висновки. Диференціація фізичного виховання передбачає пристосування навчального матеріалу програми до індивідуальних можливостей учнів за рахунок диференціації методів, засобів, інтенсивності фізичного навантаження стосовно груп, що складаються із приблизно однакового контингенту учнів. Різні темпи фізичного розвитку підлітків у цей період створюють своєрідний комплекс індивідуальних кількісних і якісних особливостей розвитку. У зв'язку з тим, що у підлітків знижені показники фізичної працездатності, загального рівня фізичного здоров'я та фізичної підготовленості, необхідно диференційовано застосувати рухові режими на уроках фізичного виховання.

Список літератури.

1. Арефьев В. Г. Теоретико-методичні засади диференціації розвивально-оздоровчих занять з фізичної культури учнів основної школи : автореф. дис. ... докт. пед. наук: 13.00.02. К., 2015. 35 с.
2. Веселова В. В. Диференціація фізичного виховання школярів 11-14 років, які проживають у різних зонах радіоактивного забруднення : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. вих. та спорту : 24.00.02. К., 2001. 21 с.
3. Кравчук Я. Теоретико-методичні засади диференційованого підходу до навчання фізичної культури учнів загальноосвітньої школи. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Луцьк : РВВ "Вежа" Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2010. № 1 (9). С. 40–43.
4. Кротов Г. В. Диференційоване програмування розвитку рухових здібностей дівчат початкової школи з урахуванням соматотипу : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. К., 2010. 21 с.